Vlas

Samenvatting

Sectoren
groene vingers
Trefwoorden
teelten
proeftuin
vlas
zaaien
oogsten

In deze infofiche wordt uitgelegd hoe vlas wordt gekweekt.

Doelstellingen

Materiaal

Lesverloop

fase 1: zaaien

Hoe zaaien?

Vlas kan al gezaaid worden in volle grond vanaf **maart tot half april** op een vochtige en vruchtbare ondergrond. Voor een hectare (10.000m²) is er ongeveer 120kg zaad nodig, wat neerkomt op 12g per m².

Vlas kiemt reeds bij 3°C, maar is wel gevoelig voor nachtvorst.

Midden juni begint het vlas te bloeien. De opvallende blauwe bloempjes kleuren dan de vlasvelden.

Na 100 dagen groei (en dus vanaf half juli) kan er geoogst worden.

Rotatie

Vlas kan slechts 1 keer per 6 jaar op hetzelfde perceel geoogst worden. Het is dus absoluut noodzakelijk om de teelten per perceel op lange termijn bij te houden.

Aandachtspunten

Tussen het vlas kan het (on)kruid welig tieren. Daarom is het aangewezen om het vlas niet al te breed uit te zaaien. Daardoor kan vanuit twee zijden het (on)kruid van tussen het vlas verwijderd worden (zonder het vlas zelf te vertrappelen).

Onderzoekend leren: om bij na te denken…

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de zaden gelijkmatig over ons perceel(tje) uitgezaaid worden ?

Vlas gelijkmatig met de hand uitzaaien (zoals vroeger) is een kunde. Een machine hebben we ook niet bij de hand. Laat de kinderen eerst het perceeltje opmeten en laat ze nadenken hoe we het zaad gelijkmatig over het perceel kunnen uitzaaien. Op de mini-akker kiezen we liever voor 8-10 geultjes per m², waarin telkens 200-250 zaadjes worden uitgestrooid. Op het proefveld kunnen andere technieken toegepast worden (bijv. vermengen met zand, waardoor de hoeveelheid groter wordt en het verdelen gelijkmatiger kan).

fase 2: oogsten

Wanneer oogsten?

Na 100 dagen groei (en dus vanaf half juli) kan er geoogst worden. Begin september is natuurlijk al wat laat, maar wie niet waagt...

Hoe oogsten?

De vlasstengels worden met wortel uit de grond getrokken. Men noemt dat **slijten**. Daarna worden de stengels in rijen over het veld gespreid (= in **zwad**).

Daarna blijven de stengels 3 tot 6 weken op het veld liggen om te **roten**. De vochtigheid van de grond zorgt ervoor dat de pectine langzaam gaat oplossen, waardoor de vlasvezels loskomen van de lemen (houtachtige delen). Omdat niet

steeds dezelfde stengels blootgesteld zouden worden aan de ochtenddauw en de felle zon, moeten de stengels nu en dan **gekeerd** worden.

Na het roten zijn de vlasvezels losgekomen van de houtachtige lemen. Nu wordt het zaak om die houten pijpjes los te maken. Eerst worden die in stukjes gehakt. Dat noemt men het **brakelen**. Eerst gebruikte men daarvoor de handbraak, een eenvoudig te bewegen klem. Pas aan het einde van de negentiende eeuw verdrong de rolbraak dit handwerktuig. De rolbraak was een tuig met op elkaar bewegende houten of gietijzeren cilinders waartussen de vlasstengels geschoven werden.

Nu moeten alleen nog maar de lemen van tussen de vezels weggeslagen of geblazen worden. Dat noemen we **zwingelen.** Nog wat kammen (of **hekelen**) om alle vezels mooi te schikken en ons werk zit erop.

Onderzoekend leren: om bij na te denken…

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat onze vlasstengels gebrakeld en gezwingeld worden ?

De kans dat we in de klas kunnen beschikken over gespecialiseerd materiaal om zelf ons vlas te gaan brakelen en zwingelen is bijzonder klein. Het is misschien wel mogelijk om met het zelf geoogste vlas naar een vlasverwerkingsbedrijf te gaan en daar het verdere proces op te volgen. Maar niets gaat boven een stukje onderzoekend leren.

Hoe krijgen we onze vlasvezels verlossen van die houten pijpjes ?

Laat de kinderen voorstellen doen en zelf op zoek gaan naar geschikte materialen. Laat ze vooraf wel hun werkwijze uit de doeken doen. Welke werkwijze levert uiteindelijk de beste resultaten op ?

Extra info

Het roten van het vlas in de Leie

Vroeger gebeurde het roten door de bondels vlas in rootkasten te stapelen en in de Leie onder te dompelen. Het water van de Leie is arm aan kalk en ijzer en daardoor erg geschikt voor het roten van vlas. De rivier dankt er haar bijnaam aan: de *Gouden rivier*, naar de glans die het in de Leie gerote vlas had. Nu is het roten van vlas in de Leie volledig verboden. De Leie mocht door de vlassers dan wel een Gouden rivier genoemd worden. De geur (van rotting) was soms niet te harden en de waterkwaliteit was ronduit slecht.

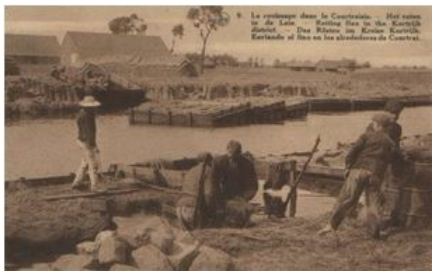

Van vlas gaat niks verloren…

De vezels worden uiteraard gebruikt voor textiel, maar ook voor het produceren van papier en touw. De lemen (houtachtige stengels) worden gebruikt voor spaanplaten (ook wel leemplaten genoemd) en stalstrooisel. Uit het lijnzaad perst men olie of men gebruikt het zaad gewoon in onze voeding. Lijnzaad zou een gunstige invloed hebben op onze stoelgang.